

TÜRKİYE'DE 1955 YILINDA İNSAN HAKLARILE İLGİLİ HABERLER

Dr. Şeref GÖZÜBÜYÜK

I — KANUNLAR:

1 — Basın Kanununda değişiklik:

14. 5. 1955 tarihinde yürürlüğe giren 6550 tarihli Kanunla, 5680 sayılı Basın Kanununun 33. üncü maddesi değiştirilmiştir. Buna göre kanunen evlenmeleri men edilmiş kimseler arasındaki cinsi münasebetlere dair haber ve yazıların yayılması, ve Türk Ceza Kanununun 414, 415, 416, 421, 423, 429, 430, 435, 436, 440, 441 ve 442 nci maddelerinde yer alan cebren irza geçmek, küçükleri baştan çıkarmak, kız kadın ve erkek kaçırmak, fuhşiyata tahrik ve zina cürümlerine ait haber ve yazıların yayınlanması halinde mağdurların hüviyetlerini açıklayan malûmat ve resimlerin yayınlanması da yasak edilmiştir. Bu suretle mağdurun şahsiyetinin ve toplum içindeki durumunun korunulmasına çalışılmıştır.

2 — Askeri yasak bölgelerdeki tahditlerin azaltılması:

1. 4. 1955 tarihinde yürürlüğe giden 6517 sayılı kanunla 1110 sayılı Askeri Memnu Mıntıklar Kanununun 1 inci maddesinin "B" bendi değiştirilmiştir. Bu maddenin değişikliğe uğramadan önceki halinde, ikinci yasak bölgeye, yabancıların girmeleri men edilmişti. Teknik zaruretler dolayısıyla yabancı mütehassısların girmelerine ancak Bakanlar Kurulunca müsaade ediliyordu. Bu bölgede dürbünle tarassut ve fotoğraf, resim, harita, kroki almak mahalli halk için de yasaktı. Son değişiklikle tahditlerden bir kısmı kaldırılmış veya hafifletilmiştir. Birinci maddenin değişik "B" bendine göre, ikinci yasak bölgeye yabancıların, yabancı turistlerin girmeleri ancak valinin müsaadesiyle mümkün olmaktadır. Bu bölge içinde yerli halkın ikamet, seyyahat ve ziraat yapmaları serbesttir.

Birinci yasak bölgenin dış hududundan başlamak üzere, beş kilometre içindeki sahada mahalli halkın, müstahkem mevkiin müdafaa kıymetini ihlâl etmiyecek surette her türlü inşaat ve hafriyat ve tadilat yapması ve orman katiyatı ve yetiştirilmesi, bataklıkların kurutulması veya meydana getirilmesi hususunda müstahkem mevki kumandanının takdir hakkı vardır. İtirazlar, Millî Savunma Bakanlığınca kesin olarak hal olunur. Bu bölge içinde kalan şehir veya kasabalar bu tahditlerin dışında bırakılmış-

tır. Lüzumu halinde bu şehir ve kasabaların bir kısmı yukarıda sayılan tahditlere tabi tutulabilir.

II — TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ KARARLARI:

Sıkı Yönetim:

T. B. M. Meclisi, 12.9.1955 tarih ve 1947 sayılı kararı ile, «Kıbrıs meselesini ve Selânik'te Atatürk'ün doğduğu eve ve konsoloshanemize karşı vuku bulan tecavüzü vesile ittihaz ederek vatandaşları tahrik ve memleketin yüksek menfaatlerine aykırı olarak hükümet kuvvetlerine karşı koymak suretile girişilen toplu hareketlerin âmme huzur ve asayişini ihlâl edecek istidat göstermesi muvacehesinde Teşkilâtı Esasiye Kanununun 86. cı maddesi hükmüne tevfikân İstanbul İzmir ve Ankara vilâyetlerinde idarei örfiye ilân olunmasına dair 7/9/1955 tarihinde icra vekilleri heyetince ittihaz olunan karar tasdik edilmiş ve idarei örfiyenin ilân tarihinden itibaren 6 ay müddetle devamına karar» vermiştir.

III — NİZAMNAMESLER:

I — İşçilerin sağlığını koruma ve iş emniyeti:

19 Ocak 1955 tarih ve 4/5247 sayılı Kararname ile işçilerin sağlığını koruma ve iş emniyeti nizamnamesinin 6 ncı maddesi değiştirilmiştir.

Kapalı iş yerlerinde çalışan her işçiye isabet edecek saha o iş yerinde bulunan mobilya makina, malzeme v. s. tesisatın işgal ettiği sahalar da dahil olmak üzere 2 metrekareden aşağı olamaz.

İş sahalarındaki makina, tezgâh v. s. Malzeme ile işlenecek veya işlenmiş maddeler işçilerin çalışma esnasında serbest hareketlerine mani olmayacak ve herhangi bir tehlikeye sebebiyet vermeyecek tarzda tertip vemuhafaza edilecektir.

Yukarıda tarih ve numarası yazılı icra vekilleri heyeti kararı ile yürürlüğe konulmuş işçilerin sağlığını koruma ve iş emniyeti nizamnamesinin 6 ncı maddesine aşağıdaki hükümler eklenmiştir.

«Ancak işçilere tahsis edilecek bu çalışma sahası Vali veya muavinin reisliği altında Bölge Çalışma Müdürü, Sıhhat ve İçtimai Muavenet Müdürü ve âlakalı iş yerine mensup işveren ve işçi temsilcilerinden müteşekkil komisyon tarafından işin ve mahiyet ve hususiyetleri nazara alınmak ve işçi sağlığı ile iş emniyeti temin edilmek şartı ile işçilerin yanaşık olarak çalışmaları zaruri bulunan iş yerlerinde daha aşağı bir hadde indirilebilir.

Bu takdirde işçilerin arasında asgari 25 Cm. lik mesafe bırakılacak ve 5 inci maddedeki hükmün yerine getirilmemesi halinde de işyerinin arzettiği ihtiyaca göre gerekli vantilasyon ve aspirasyon tertibatı temin olunacaktır.

2 — İhtiyarlık sigortası:

Bakanlar kurulunca 18.6.1955 tarih ve 4/5351 sayılı kararname ile, 5417 sayılı İhtiyarlık Sigortası Kanununun 6391 sayılı kanunla değiştirilen 6,12 ve 29 uncu maddelerine göre Çalışma Bakanlığınca hazırlanan ve Danıştayın tetkikinden geçen İhtiyarlık Sigortası Nizamnamesi yürürlüğe konmuştur.

31 madde ve 10 bölümden ibaret olan bu nizamnamenin birinci maddesinde: İş Kanununun tatbik edildiği işyerlerinde çalışan, a) işçilere b) işçi tarifine girmemekle beraber sözü geçen iş yerlerinde çalışan bütün hizmetliler, c) İş Kanununun 102 nci maddesinin ikinci fıkrası hükmü mahfuz olmak üzere, ecnebi tabiiyetinde bulunan işçi ve hizmetliler iş yerine alınmalarıyla birlikte İhtiyarlık Sigortası Kanunu hükümlerine tabi olurlar, denilmektedir. Bu nizamnamenin 1. ci bölümünde sigortalıların tescilinden; diğer bölümlerde sıra ile, bordro ve prim işlerinden; ağır ve yıpratıcı işlerden ve bunların yıpratma nisbetlerinden, sigorta haklarının ihtiyarî olarak devam ettirilmesinden malûliyet halinden, sigortadan faydalanacakların müracaat şekillerinden, ihtiyarlık sigortasınca bağlanacak aylıkların ve cenaze masraflarının tediye şekliinden ve tebliğlerden bahsedilmektedir.

3 — Sosyal sigorta kanunlarının gemi adamlarına ve işverenlere tatbiki:

Bakanlar kurulunun 18 Haziran 1955 tarih ve 4/5302 sayılı kararnamesiyle 6379 sayılı Deniz İş Kanununun 36 inci maddesine göre Çalışma Bakanlığınca hazırlanan «Sosyal Sigorta Kanunlarının Gemi Adamlarına ve İşverenlerine Tatbik usullerini gösteren Nizamname» yürürlüğe konmuştur.

Bu nizamname ile 6379 sayılı Deniz İş Kanunu şumulüne giren gemi adamlarına ve işverenlerine 4772 sayılı iş kazalarıyla meslek hastalıkları ve analık sigortaları, 5417 sayılı ihtiyarlık sigortası, 5502 sayılı hastalık ve analık sigortası kanunlarıyla ek ve tadilleri, tatbik olunur.

Bu suretle sosya sigorta kanunlarının tatbik sahası biraz daha genişletilmiştir.